

Szakmai beszámoló

Fiatal Levéltárosok Egyesületének XIII. Tudományos Őszi Tábora

(Pályázati azonosító: A2030/NO136)

2022. szeptember 15-17. között 29 fő részvételével került sor a Fiatal Levéltárosok Egyesületének XIII. Tudományos Táborára, melynek helyszíne Pécs volt. Az eseményt immár harmadik alkalommal rendeztük meg vándorgyűlés formájában és idén is sikerült kihasználni a lehetőséget, hogy a szakmai rendezvény mellett a helytörténeti sajátosságokkal is megismerkedjünk. A konferencia témáját a levéltári válsághelyzetek és ezek állományvédelmi kezelése adta. Ennek kapcsán az átlagosnál több állományvédelmi előadást is hallgathattunk.

A konferencia első napján Mátyás Zoltán, a Fiatal Levéltárosok Egyesületének elnöke, Dr. Gózszy Zoltán, a Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Megyei Levéltárának igazgatója, és Lengvári István a Pécsi Tudományegyetem Levéltárának igazgatója köszöntötte a résztvevőket. Az igazgatói köszöntők után a Baranya Megyei Levéltár munkatársa, Polyák Petra mutatta be a helyi intézményt. Előadásában kitért a levéltárat érintő legnagyobb kihívásokra, feladatokra és előző években elért eredményekre, valamint bemutatta a megyei levéltár sokszínű közművelődési, levéltár pedagógiai tevékenységét. Ezt követően Lengvári Zoltán ismertette meg a hallgatókkal a Pécsi Egyetemi Levéltár létrehozásának, többszöri költözésének történetét és munkáját, amellyel 2020-ban elnyerték az Év Levéltára díjat.

A program hagyományteremtő céllal egy helytörténeti előadással folytatódott. Varga Szabolcs a Történeti Intézet munkatársa adott bepillantást a 16-17. századi török kori Pécs történetébe és a korszak hiányos forrásaiba. Az előadás végén a régészeti leletekből létrehozott grafikákkal szemléltette a korabeli város hangulatát, pusztulását.

A csütörtöki nap utolsó előadásaként Körmendi Tamás (ELTE BTK) beszélt a levéltári szak átalakulásairól és várható irányairól. A konferencián jelenlévő tagság legnagyobb része már a 2014-ben megújult levéltári mesterképzést végezhette el, amely három iránya az iratfeldolgozásra fókuszáló közép- és koraújkorai szakirány, a levéltártanra összpontosító és a hallgatók körében legnépszerűbb új és jelenkori szakirány, valamint az információ és record management szakirány. A mesterképzés után 2018-tól a segédtudományi tanszék megújította a történelem alapszakhoz kapcsolódó levéltári specializációt is. Az átalakítás során igyekeztek kiszűrni az ismétlődő tantárgyakat és tananyagokat. A konkrét szakmai tananyag legnagyobb része a mesterképzésre maradt, míg az alapképzési szakirány a történettudományi kutatói irányba tolódott el. Az alapszakos hallgatók klasszikus levéltártani ismereteket 3 félév során tanulnak, e mellett 5 kormányzattörténeti tárgyat végeznek. Újításként a tanszék létrehozta az iratelemző és iratértékelő gyakorlati órákat, amelyek a legnagyobb sikert aratják a diákok körében. A tanszék minden évben hallgatói elégedettségi felméréseket végez, hogy ezzel is kiszűrhessek a problémákat. Körmendi Tamás arra is kitért, hogy az ismétlődő tananyagok kiszűrése mellett a mesterképzés kihelyezett óráit is sikerült egy napra csoportosítani. Az előző évek szűk évfolyamai után elmondható, hogy az alapszakon kifejezetten népszerűvé vált a levéltári szakirány, és a mesterszakon is sikerült a két fős évfolyamok után öt főt felvenni. Ugyanakkor előadónk azt is kiemelte, hogy az új képzési rendben valóban távolabb került egymástól az alap és mesterszak, a

történész hallgatók közül még mindig kevesen választják a levéltári mesterszakot, amit külsős és már dolgozó jelentkezőkkel sikerül elindítani.

A rendezvény második napjának délelőttje a helyi közgyűjtemények meglátogatásával telt. A szakmai program keretében először a Pécsi Egyházmegyei Levéltárat látogattuk meg. Az intézményben Damásdi Zoltán fogadott minket és mutatta be a levéltárnak helyet adó épületet. A látogatás során megtekintettük a káptalani levéltárat és a legértékesebb iratokat bemutató kiállítást.

Ezt követően a Főegyházmegyei Könyvtárban folytattuk a napot, ahol megismertük a könyvtár történetét. A korábban kedvezőtlen körülmények között tárolt gyűjtemény 2018-ban költözhetett be új, felújított épületébe. A helyiségeket végigjárva bepillantást kaptunk abba a folyamatba, amely során megszervezték az épület berendezését, a muzeális értékű szekrények elhelyezését, a gyűjtemény szállítását és máig zajló aprólékos feldolgozását. A látogatás végén megtekinthettük a könyvtár legértékesebb kincseit is.

A délután folyamán megkezdődtek a levéltári válsághelyzetekkel foglalkozó előadások. Orosz Katalin a Budapest Főváros Levéltárának munkatársa két előadással kezdte meg a délutánt. Először Levéltári stratégiák és kockázatelemzés cím alatt beszélt a Kanadában kidolgozott kockázatelemzési módszerről, a tíz kockázati tényezőről és az ezek felmérésére szolgáló szisztematikus módszerekről, kockázatelemzésről. Kiemelte a megelőzés szerepét és azon tudás elsajátításának fontosságát, amely lehetővé teszi a problémák mielőbbi felismerését. Második előadásában a biokodikológiával ismertette meg a résztvevőket. Ezen tudományág a pergamen alapú dokumentumok vizsgálatát jelenti, például fehérje, vagy DNS vizsgálatokat. Ezek segítségével leszámolhatunk, olyan tévhitekkel, mint, hogy kisebb kódexekhez mókusbőrt használtak.

Az utolsó állományvédelmi témájú előadásra P. Holl Adrienn (BFL) kértük fel, aki a V4-es vészhelyzeti protokoll létrehozásáról beszélt. A munka során négy ország munkatársaival

dolgoztak együtt, szakszótárat, számos útmutatót, esettanulmányt hoztak létre, amelyek a honlapon keresztül a nagyközönség számára is elérhetőek. Az előadás végén a BFL főosztályvezetője kiemelte a katasztrófa és intézkedési tervek fontosságát, és a vészhelyzetek kapcsán felmerülő megoldandó feladatokat.

A délután második felében Szatmáry Judit a Ráday Levéltár munkatársa számolt be a levéltárat ért 2019-es katasztrófáról, tüzesetről. A tűz a levéltári szobákat közvetlenül nem érintette a legnagyobb kárt, a füst mellett, az oltáshoz használt víz okozta. Az előadó kiemelte a nem megfelelő körülményeket, amely a legtöbb kisebb levéltárat jellemzi, és még kiszolgáltatottabbá teszi az anyagokat a katasztrófhelyzetekben. Továbbá hangsúlyozta a gyors reagálás fontosságát, valamint a Budapest Főváros Levéltár által nyújtott azonnali segítséget.

A következő előadásra Vajda Tamást kértük fel, aki a Magyar Felsőoktatási Levéltári Szövetséget képviselte rendezvényünkön, a Szegedi Tudományegyetem Levéltárának vezetőjeként. Előadásából megtudhattuk, hogy az egyetemi levéltárakban is számos állományvédelmi vészhelyzet alakul ki, legtöbbször az irattárak elhanyagolása és a rossz körülmények következtében. Az első egyetemi levéltárak csak 1958-ban jöttek létre és a fenntartók a legtöbb esetben ezt követően is szűk forrásokat biztosítottak a megfelelő körülmények kialakítására. Az egyetemi levéltárak munkáját és iratmentését nehezíti a jellemzően széttagolt intézményrendszer is. Ugyanakkor Vajda Tamás bemutatott néhány új példát, többek között a Semmelweis egyetem, vagy MOME kapcsán, ahol az egyetemi levéltárak új, modern raktárakat kaptak.

A nap zárásaként a Pulszky FIAT képviselőjében két muzeológus vendégünk tartott előadást a múzeumok ukrain helyzetéről, veszteségeiről. Dr. Török Róbert (MKVM) és Szabó Attila (Országos Színháztörténeti Múzeum) bemutatta a múzeumokra alkalmazandó Honvédelmi Intézkedési Tervet. Az előadás második felében a háborús helyzet kapcsán kiemelték a nemzetközi múzeumi szervezetek gyors reagálását, felhívását. Ennek keretében a magyar muzeológusok szervezete a Pulszky Társaság is jelentős mennyiségű csomagolóanyagot adományozott a műkincsek mentésére.

A tábor utolsó napjára helyi idegenvezetést terveztünk. Az esős idő időben a Pécsi Székesegyház történetével, freskóival és domborműveivel ismerkedhettünk meg részletesen, majd a toronyba vezető számos lépcsőt is megmásztuk. A délelőtt végén Gázi Kászin pasa dzsámiját tekintettük meg.

A tábor beváltotta reményeinket. A rendkívül színvonalas előadások számos új információval szolgáltak. Az, hogy immár harmadik éve vándorgyűlésként szervezzük meg tudományos táborunkat lehetőséget ad, hogy az ország különböző pontjain található közgyűjteményeket is jobban megismerhessük. Az idei évben a közgyűjteményi látogatás mellett, helyi idegenvezetéssel és helytörténeti előadással is színesíteni tudtuk a programot.

A Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményének Kollégiuma által megítélt összeget a pályázatban megjelölt célra, a résztvevők szállására és csoportos étkeztetésére, valamint szakmai programok szervezésének céljára fordítottuk.

Az elszállásolás a pécsi Szinbáld Hotelben 2-3 fős szobákban valósult meg. Az étkezésekre a Hotel éttermében a Piccola Toscana Étteremben és a Nana Bistro&Bar-ban került sor. A támogatás nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a jelentkezők számára – egyetemista és pályakezdő közalkalmazottak pénztárcájához mérve is – elfogadható összegű részvételi díjat állapítsunk meg. Így örömmel mondhatjuk, hogy anyagi okokból senkinek sem kellett távol maradnia a rendezvénytől.

Budapest, 2022.09.21.

Mátyás Zoltán s.k.
elnök